

dependenten verschil heeft bestaan, is een vraag, welke in dit verband gevoeglijk kan blijven rusten.⁷ Want ten opzichte van hun opvattingen omtrent de kerk valt er tusschen beide groepen zoo duidelijke overeenkomst te constateeren,⁸ dat die samenvoeging wel bij niemand op gegronde bezwaren zal stuiten.

*RELATIES DER GEREFORMEERDEN
MET HET INDEPENDENTISME*

Het zal in de eerste plaats noodig zijn, u een schets te leveren van de relaties, welke de Nederlandsche Gereformeerden in den loop der zeventiende eeuw met het Independentisme hebben gehad.

Algemeene bekendheid geniet het feit, dat reeds aan het einde der zestiende eeuw Brownisten, die in Engeland aan vervolging blootstonden, in ons land een toevluchtsoord hebben gezocht. Robert Browne zelf vestigde zich, tezamen met een klein getal zijner aanhangers, omstreeks 1581 te Middelburg, en vormde aldaar een gemeente. De komst van deze menschen, die met hun beschouwingen lijnrecht stonden tegenover de door politieke overwegingen beheerschte staatskerkideeën van koningin Elizabeth,⁹ bezorgde den Prins en zijn mannen niet geringe moeilijkheden. In Middelburg heeft hun verschijning blijkbaar niet nagelaten de aandacht te trekken. Wij vernemen althans, dat sommige Gereformeerden hun samenkomsten bijwoonden.¹⁰ Maar van eenige officieele bemoeiingen van kerkelijke zijde, of ook van een bepaald oordeel des kerkerads omtrent hun gevoelens is, voorzoover mij bekend werd, geen sprake geweest.¹¹

Tot zulk een kerkelijk judicium kwam het, eenigen tijd later, te Amsterdam, alwaar zich eveneens een groep dezer Brownisten, onder leiding van Henry Ainsworth en straks ook mede van Francis Johnson, had gevestigd.¹² De Engelschen hebben